

Diplomația țărilor lipsite de materii prime

Diplomacy of countries lacking raw materials

Alexandru GRIBINCEA,
doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar, Academia de Administrare Publică

Igor ENICOV,
doctor habilitat, profesor universitar,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Mihai BRADU,
manager, „Aver Trade” Ltd

SUMMARY

Major tasks aimed at economic diversification and modernization set forward important priorities of foreign policy regarding economic diplomacy. Given the established governmental tasks for the important directions of foreign trade activities by attracting FDI for technological upgrading, imports of foreign advanced technology, export development, promoting national economic interests abroad. The Government and the competent structures have always given great importance to the external economic policy, focusing it on achieving concrete economic results. In a globalized industrialization, the tasks of economic modernization and development of the resource base and infrastructure set forth for the Ministry of Foreign Affairs and European Integration tasks that require to be intensified in all areas of economic cooperation.

Keywords: *poor countries, raw materials, trade, export, import, advanced technology.*

REZUMAT

Sarcinile majore vizând diversificarea și modernizarea economică înaintează priorități importante de politică externă ale diplomației economice. Având în vedere sarcinile guvernamentale stabilite în direcțiile importante ale activităților de comerț exterior prin atragerea de investiții străine directe pentru modernizarea tehnologică, importurile de tehnologie străine avansate, dezvoltarea exporturilor, promovarea intereselor economice naționale în străinătate, Guvernul și structurile abilitate acordă întotdeauna o mare importanță politicii economice externe, concentrând-o pe obținerea unor rezultate economice concrete. În contextul globalizării industrializării, sarcinile de modernizare economică, dezvoltarea bazei de resurse și a infrastructurii pun în fața Ministerului de Externe și Integrării Europene sarcini pe scară largă, impun ca să se intensifice toate domeniile de cooperare economică internațională.

Cuvinte-cheie: *țări sărace, materii prime, comerț, export, import, tehnologii avansate.*

Creșterea volumului comerțului mondial este de așteptat să rămână scăzută în 2016, la 2,8%, neschimbată de la rata de 2,8% în 2015 (fig.1). Importurile din țările dezvoltate sunt de așteptat să scadă în acest an în timp ce cererea pentru produse importate este de așteptat să-și reia avânt în economiile din țările în curs de dezvoltare din Asia. Creșterea comerțului mondial este de așteptat să ajungă la 3,6% în 2017, așa cum au anunțat economiștii OMC la 7 aprilie 2016.

În ce mod Coreea săracă și depășită a izbutit să săvârșească un salt economic, fără de precedent, în economia mondială? Dacă e să analizăm pe scurt strategia adoptată de Guvernul coreean, atunci trebuie să menționăm că drept bază i-a servit orientarea spre export. În ultimii 35-40 de ani, Coreea s-a transformat, de fapt, într-o țară-fabrică, care importă materii prime și semifabricate, transformându-le în produse finite și exportându-le. Altă ieșire pentru Coreea lip-

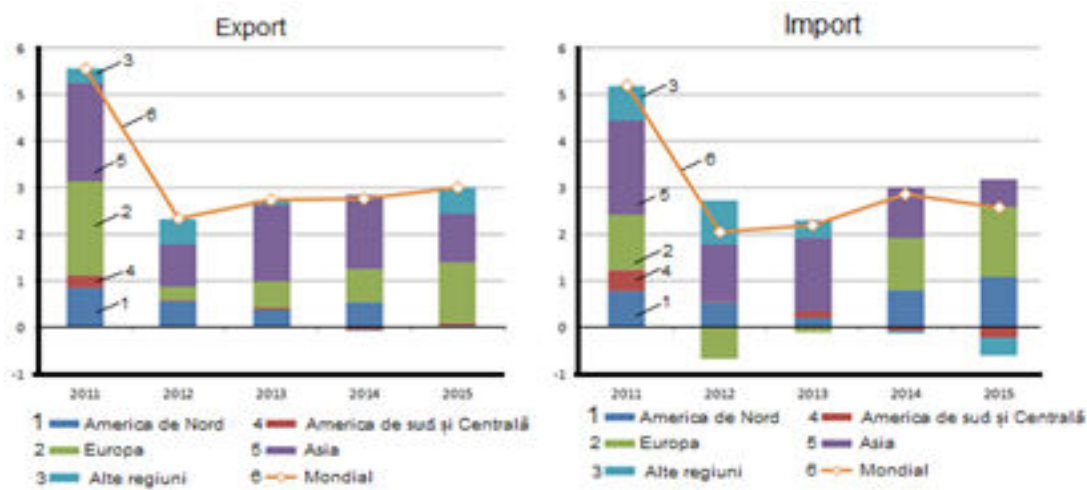

Figura 1. Contribuții la creșterea volumului comerțului mondial în funcție de regiune, 2011-2015, % variației anuale.

Sursă. Secrétariat de l'OMC, 2016.

Cum trebuie să procedeze acele țări, care sunt sărace în resurse naturale, nu dispun de zăcămintele? Aceste țări caută alte modalități de existență, orientându-se spre piețe financiare, servicii, turism sau importă materii prime, le prelucrează și comercializează produse deja cu un grad de inteligență și tehnicitate sporit, cu o plusvaloare înaltă. R. Moldova și alte țări nu dispun de resurse naturale bogate. Drept exemplu a fost luată Coreea de Sud, care ne poate fi de învățătură.

Scopul cercetării constă în investigarea comportamentului strategic al unor țări, cum ar fi Coreea de Sud, lipsite de materii primite, dar având un PIB înalt și un nivel de trai decent al populației.

Metodele utilizate s-au axat pe comparație, statistică, inducție, deducție etc.

sită de resurse naturale nici nu exista. Devine clar că, urmare a acestei decizii strategice, dependența Coreei de export este considerabilă. Starea piețelor mondiale, fluctuațiile cursului valutar, schimbările în legislația vamală afectează în mod semnificativ și nemijlocit fiecare coreean, iar informația vizând importul-exportul este studiată atent de toți, care, într-un fel sau altul, sunt legați de economia coreeană.

Creșterea ascendentă a economiei coreene a început către anul 1960, când țara a procedat la strategia de creștere prin export. În decursul unei perioade de peste o treime de secol (1964-2000) Coreea de Sud s-a situat pe primele locuri în lume privind ritmul de creștere a exportului, care în medie sporea cu 22,4% anual (în anii de mare

succes exportul s-a dublat). În anul 2001, Coreea, relativ mică, la volumul comerțului exterior, la general, și volumul exportului se afla pe locul 13 în lume, iar în 2015 atingea cota 7. Exportul său constituia 150,6 miliarde USD, și tot comerțul exterior (importul și exportul) se cifra la 291,5 miliarde USD. Pentru comparație: în anii trecuți Rusia ocupa locul 17 în lume la volumul comerțului exterior, exportul constituind 103,1 miliarde USD, iar comerțul exterior la general – 162,1 miliarde USD, deci aproape de două ori mai puțin decât Coreea de Sud. Aceasta indică asupra faptului că Rusia se află, la parametrii comerțului exterior, la același nivel cu Malaezia și Suedia, rămânând cu mult în urmă de Taiwan și Singapore.

extern al Coreei de Sud rămâne SUA, volumul comerțului cu care în 2001 a constituit 53,4 miliarde USD (18,3% din toată cifra de afaceri a comerțului exterior). Pe locul doi se află Japonia (43,1 miliarde USD sau 14,8% din cifra de afaceri), după care urmează China (10,8%), Hong Kong (3,7%) și Taiwan (3,5%).

Pe locul șase se plasează Arabia Saudită, comerțul cu care nu este bine stabilizat: exportul coreean din această țară constituie 8 miliarde USD, iar importul – doar 1,3 miliarde USD. Acest decalaj este clar: pentru Coreea Arabia Saudită este cel mai mare furnizor petrolier. Locurile 7-8 dintre cei mai mari 10 parteneri comerciali le ocupă Germania, Indonezia, Australia

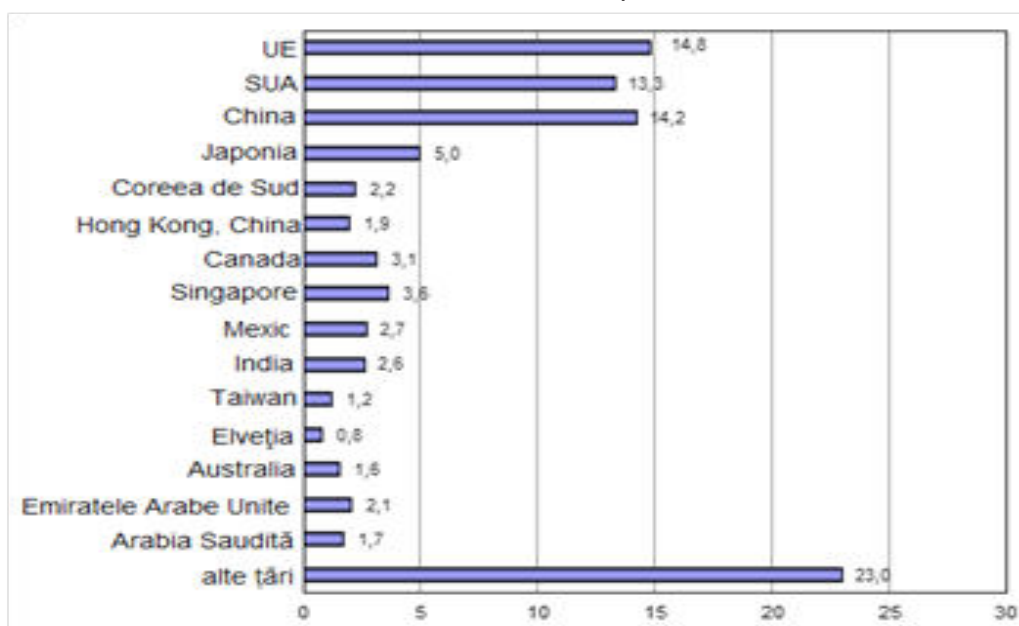

Figura 2. Membrii OMC divizați după volumul de mărfuri în comerțul mondial (fără intra-UE-28), 2014.

Venitul pe cap de locuitor în Coreea de Sud a crescut de la 100 de dolari, în 1963, la aproape 30.000 \$ la ora actuală. Rata șomajului este în scădere, atingând cel mai scăzut nivel din 2002, dar numărul de lucrători ilegali este important, creșterea inegalității și a legăturilor sociale se deteriorează. Cel mai mare partener comercial

și Singapore. Cifra de afaceri cu Rusia în 2001 a constituit doar 2,9 miliarde USD, ocupând locul 29 printre alți parteneri. Comerțul exterior dintre Rusia și Coreea nu este echilibrat: importul coreean din Rusia a constituit 1,929 miliarde USD, iar exportul în Rusia – 938 milioane USD. Decalajul se datorează faptului că în comerțul cu Co-

reea predomină materiile prime. Domeniul principal de export coreean în Rusia îl constituie produsele petrochimice (20% din exportul total), produsele alimentare, textilele, automobilele, produsele electronice. Rusia vinde în Coreea produse miniere (circa 30% din tot importul din Rusia),

produse metalice (preponderent – metale pentru uzinele metalurgice) și produse de mare. Aceste cifre nu reflectă tot tabloul, deoarece sunt omise persoanele particulare (micii antreprenori cu comerțul cu automobile de ocazie), uneori fiind apropiat de cel oficial.

Tabelul 1

Indicatorii economici ai Coreei de Sud, 2012-2016.

Indicatorii de creștere	2012	2013	2014	2015	2016 (e)
PIB (<i>miliarde USD</i>)	1.222,81	1.305,61	1.410,38	1.392,95	1.450,05
PIB (<i>creșterea anuală în %, prețuri constante</i>)	2,3	2,9	3,3	2,7e	3,2
PIB per capita (<i>USD</i>)	24.454	25.998	27.970	27.513e	28.525
Soldul financiar public (<i>în % din PIB</i>)	1,6	0,8	0,9	-0,3e	0,4
Datoria de stat (<i>în % din PIB</i>)	32,3	34,5	36,0	38,2e	39,3
Rata inflației (%)	2,2	1,3	1,3	0,7e	1,8
Rata șomajului (<i>% de la populația activă</i>)	3,2	3,1	3,5	3,7	3,5
Balanța tranzacțiilor curente (<i>miliarde USD</i>)	50,84	81,15	89,22	98,40e	96,87
Balanța tranzacțiilor curente (<i>în % față de PIB</i>)	4,2	6,2	6,3	7,1e	6,7

Sursă. FMI - World Economic Outlook Database, 2015.

Notă. Date estimative.

Tabelul 2

Comerțul mondial cu servicii comerciale în funcție de regiune și economii, 2015. Valoare (miliarde USD) și variație (%).

	Export		Import	
	Valoare, 2015	Variație, % 2010-15	Valoare 2015	Variație, % 2010-15
Mondial	4.675	3,8	4.570	4,1
SUA	690	4,9	469	4,4
Brazilia	33	2,4	69	3,6
Europa	2.205	3,1	1.880	2,6
UE-28	1.958	3,1	1.707	2,7
China	229	4,1	437	17,4

Japonia	158	3,7	174	1,3
India	158	6,3	126	1,9
Singapore	140	6,7	144	7,2
Coreea de Sud	97	3,3	112	3,1
Rusia	49	0,1	85	3,1

Sursă. Raport OMC, 2016.

Articolul principal de export îl constituie automobilele, oțelul, semiconductoarele, produsele electronice și corăbiile marine pentru încărcături. Toate aceste produse sunt destinate pentru piața externă. Circa jumătate din automobilele produse se exportă (în 2001 – 1,5 milioane din 2,95 milioane) și, practic, toate corăbiile de tonaj mare, construite în Coreea. În 2001, pe primul loc se aflau semiconductoarele (9,5% din exportul total). După ele urmează automobilele (8,8%), calculatoarele (7,4%), mijloacele digitale de comunicare (6,6%) și corăbiile (6,4% din export). Coreea importă preponderent materii prime și tehnologii (despre care se vorbește mai puțin). În Coreea lipsesc resursele energetice, din care motive tot petrolul și gazele sunt importate. Coreea, cu toate că are dimensiuni mici, este a cincea după volumul importului de petrol din lume. În 2001 importul de petrol a constituit 15% din importul total coreean (după cost). Gazul

se află pe locul al doilea după petrol – cu 3% din import. Se importă un volum considerabil de cărbune, inclusiv cocs, fără de care nu funcționează siderurgia. Cărbunele pentru cocs deține locul trei în import. Țara importă circa jumătate din minereul de fer necesar, lemn și alte materii prime.

Potrivit cercetărilor autorilor, în topul celor zece țări, care importă petrol iranian se află China – circa 550.000, India – 320.000, Japonia – 310.000, Coreea de Sud – 220.000, Turcia – 190.000, Italia – 180.000, Spania – 160.000, Grecia – 110.000, Africa de Sud – 60.000, Franța – 50.000 (barili pe zi). Principalii consumatori stabili de petrol în lume rămân a fi țările industrial dezvoltate. Însă în ultimul timp, crește într-un ritm accelerat consumul de către țările în curs de dezvoltare, ca pondere ridicându-se la nivelul țărilor industrial dezvoltate. Fluctuațiile dacă și se remarcă în domeniu în ultimii ani, ele sunt nesemnificative. Pe primul loc la consum se situează SUA.

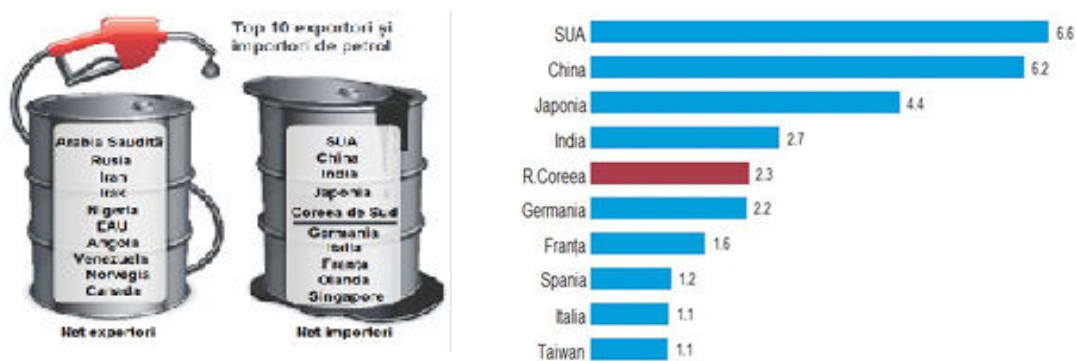

Figura 3. Zece cei mai mari exportatori și importatori de petrol din lume, 2015, și cota, milioane barili pe zi [3].

În ceea ce privește comerțul exterior, anul 2001 nu a fost cel mai bun pentru Coreea, spre deosebire de succesul obținut în 2000. În anul 2000 s-au redus semnificativ prețurile la unele produse din exporturile coreene - în primul rând, pentru oțel și semiconductoare. Un rol important l-au jucat evenimentele din 11 septembrie, care au avut un impact negativ asupra economiei SUA - principalul partener comercial al Coreei, precum și dificultățile din a doua jumătate a aceluiași an, afectând majoritatea economiilor dezvoltate. Prin urmare, exporturile coreene în 2001 au crescut față de 2000 cu doar 0,7% - rezultatul modest comparativ cu 1989. Multiple probleme i-au fost create Coreei de prețurile ridicate la petrol, care sunt păstrate pentru un timp destul de lung (spre deliciul Rusiei), cu toate acestea balanța comercială rămânea pozitivă. În același timp, balanța comercială, în ciuda tuturor dificultăților, rămâne pozitivă, și anume exporturile au depășit importurile: în 2001, Coreea a comercializat bunuri cu 8,4 mlrd. USD

companiile comerciale coreene din partea comerțului exterior al Chinei. Acest lucru se datorează structurii exporturilor coreene, în care predominau, în mod tradițional, produsele cu un grad de muncă vie intens, ramuri cu o dificultate medie, cum ar fi construcțiile navale (patru giganți navali: Hyundai Heavy Industries în frunte, apoi Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering (DSME) și Samsung Heavy Industries), auto și metalurgia [coree].

Avantajul principal al Coreei în acest domeniu constă în disponibilitatea unei forțe de muncă ieftină și extrem de disciplinate, precum și nivelul ridicat de educație. În ultimii ani, situația s-a schimbat radical. Lucrătorii coreeni primesc în prezent salarii similare cu cele spaniole sau grecești, în timp ce în China muncitorii sunt salariați destul de modest ca și anterior. La începutul anului 2002, salariul mediu al muncitorilor de la linia de asamblare în Coreea s-a ridicat la 7,75 USD pe oră, în timp ce în China a fost de opt ori mai mic - de

Figura 4. Totalul salariilor lunare în industria prelucrătoare din Coreea de Sud [2]
 1000 KRW = 0.84 USD / 1 USD = 1190 KRW

mai mult decât a cumpărat.

Aceste probleme rămân a fi tactice și temporare: prețul se va modifica permanent, după această recesiune vectorul se va schimba spre creștere în mod inevitabil. Din păcate, problemele tactice nu se vor limita la o amenințare strategică tot mai mare pentru

Acest decalaj permite companiilor chineze să substituie concurenții coreeni din domeniile industriei cu ponderea forței de muncă înaltă. Deja se resimte presiunea chineză în domeniul construcțiilor navale și metalurgiei, este de așteptat același lucru în domeniul construcției de auto-

mobile chinezești. În orice caz, Republica Coreea nu se va putea dezice în viitorul apropiat de export. Acesta rămâne cheia succesului economic al Coreei, baza întregii economii.

Firmele coreene văd, la moment, două căi de ieșire din această situație potențial periculoasă. Prima cale este de a construi industriile high-tech, în primul rând - în domeniul electronicii, informaticii și telecomunicațiilor. În aceste domenii, producătorii chinezi nu constituie încă o concurență serioasă, dar pentru aceasta companiile coreene trebuie să abordeze o altă provocare: pentru a intra pe o piață matură, formată, care de mult timp este ocupată de firmele occidentale și japoneze.

Cea de-a doua cale este transferul progresiv al industriilor simple tehnologic, dar cu o pondere de muncă vie avansată, intensivă în afara Coreei, în țările cu forță de muncă ieftină. Nu este o coincidență faptul că tot mai multe companii coreene înființează fabrici în Malaezia, Vietnam și, desigur, în China. În orice caz, este clar că Coreea nu renunță în viitorul apropiat la orientarea spre exporturi din China. Exporturile sunt principala condiție pentru prosperitatea țării, baza întregii sale economii.

Cea de-a cincisprezecea în lista celor mai mari economii, Coreea de Sud, a cunoscut o creștere dramatică în ultimii treizeci de ani. Cu toate acestea, datorită implicării sale puternice în comerțul și finanțele internaționale, țara este vulnerabilă la șocurile externe. În 2015, creșterea economică coreeană a stagnat (2,7%), țara se confruntă cu o epidemie de sindrom respirator în Orientul Mijlociu (MERS), care a afectat consumul. Este de așteptat o ușoară revenire a creșterii economice în 2016, cu revenirea consumului casnic și intrarea în vigoare a acordurilor de liber schimb semnate cu Australia și China.

Coreea de Sud suferă din 2012 din cau-

za încetirii creșterii economice din China și SUA, principalii parteneri comerciali ai țării. Ca răspuns la încetinirea ritmului de creștere în 2015, guvernul coreean a stabilit un pachet de stimulare de 19 miliarde USD, care prevede în special scutiri de taxe, construcții de infrastructură și ajutor pentru IMM-uri. Bugetul pentru 2016 include, de asemenea, măsuri pentru a consolida protecția socială și dezvoltarea serviciilor. Guvernul a lansat un al doilea plan de cinci ani pentru „creșterea ecologică,” dar angajamentele climatice în cadrul COP 21 au dezamăgit. Banca centrală efectuează o politică monetară de acomodare. În cazul în care, în 2015, țara a înregistrat un deficit minor din cauza cheltuielilor excepționale, soldul public ar trebui să revină la excedent în 2016. Datoria corporativă reprezintă 30% din PIB, iar nivelul ridicat al datoriei de uz casnic prezintă un risc pentru sectorul bancar. Țara va aborda, de asemenea, problemele structurale, ca subdezvoltarea financiară a pieței, îmbătrânirea populației, precum și erodarea competitivității țării ca urmare a modernizării economiei chineze. La sfârșitul anului 2015 a fost marcată de un puternic val de proteste împotriva liberalizării pieței forței de muncă. În ciuda acordului „de șase puncte” între cele două țări, tensiunile cu Coreea de Nord persistă.

Industria cheie. Sectorul primar este slab în Coreea, reprezentând doar o parte neglijabilă în PNB-ul țării. Orezul este cultura principală, cultivându-se și orz, grâu, porumb, soia și sorg pe scară largă. De asemenea, este larg răspândită creșterea animalelor. Resursele minerale din Coreea de Sud sunt limitate doar la aur și argint. Principalele industrii ale țării sunt industria textilă, metalurgică, fabricarea automobilelor, construcțiile navale și electronice. Coreea de Sud este cel mai mare producător de semiconductoare din lume. Sectorul de producție reprezintă 40% din PIB, în timp ce sectorul terțiar reprezintă aproape 60%.

Comerțul. Coreea de Sud este cel mai mare exportator – al 7-lea și al 9-lea importator de mărfuri (13 pentru servicii), iar comerțul reprezintă peste 104% din PIB (media 2012-2014). Soldul balanței comerciale este în mare măsură un excedent începând din februarie 2012 și ar trebui să rămână astfel încă în următorii ani. În 2015, excedentul comercial a atins un nivel record de 90 de miliarde de dolari, importurile în scădere (-16,9% față de 2014), mai rapid decât exporturile (-7,9%). Principalii parteneri comerciali sunt China, Japonia, Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii.

După o creștere susținută din ultimele decenii (cu o rată medie anuală de creștere a produsului intern brut [PIB] de 7,1% între 1980 și 2010), economia sud-coreeană acum în creștere, într-un ritm mai moderat (rata medie anuală de creștere a PIB-ului de 3,0% între 2010 și 2014). Dependentă în mare măsură de bună performanță a exporturilor (48,1% din PIB în 2014), economia din Coreea de Sud continuă să sufere

de pe urma crizei economice și financiare mondiale din 2008 și efectul acesteia asupra cererii internaționale, în special China și alte țări asiatice. Mai mult decât atât, creșterea în ultimii ani de către moneda coreeană, mai ales față de yenul japonez, a subminat competitivitatea exportatorilor. Nivelul ridicat al datoriilor gospodăriilor coreene, al căror venit mediu disponibil nu a crescut la fel de repede ca și restul economiei, reflectat asupra cheltuielilor de consum și de pe piața locuințelor.

Concluzionând se poate remarca faptul că dacă se dorește ca nivelul de trai al populației să fie înalt, nu este obligatoriu ca țara să dispună de resurse naturale, zăcămintele sau o forță de muncă numeroasă. Cu mult mai important este ca țara să dispună de o strategie bine pusă la punct, orientată spre exportul de produse finite inteligente cu un grad de tehnicitate avansat. Fiecare țară își alege calea sa optimală de dezvoltare în diviziunea internațională a muncii.

BIBLIOGRAFIE

1. Corée du Sud: le contexte économique. În: <<https://www.tradesolutions.bnpparibas.com/fr/explorer/coree-du-sud/apprehender-le-contexte-economique>>
2. Corée du Sud. Données Générales. În: <<http://www.lemoci.com/fiche-pays/coree-du-sud/>>
3. Inde Corée (Accord économique). În: <<http://fr.reingex.com/Inde-Coree-ALE.shtml>>
4. Accord de libre-échange avec la Corée du Sud: L'Europe a été naïve, selon Montebourg. În: <http://www.liberation.fr/france/2012/07/25/accord-de-libre-echange-avec-la-coree-du-sud-l-europe-a-ete-naive-selon-montebourg_835513>
5. Corée du Sud, le pays qui veut inventer. În: <<http://www.usinenouvelle.com/article/coree-du-sud-le-pays-qui-veut-inventer.N200590>>
6. <<http://politinform.ru/ekonomika-i-finansy/ekonomika-novost-dnya/40316-odinnadcat-tochek-rosta-nesyrevogo-eksporta-rossii.html>>

Prezentat: 8 iunie 2016.

E-mail: agribincea@mail.ru